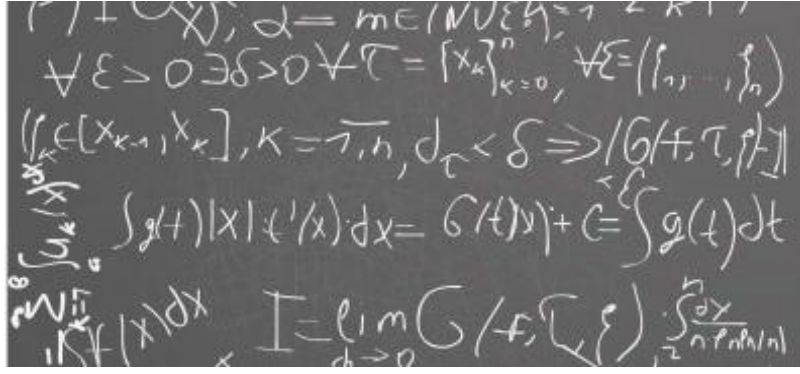

► ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ ÖĞRETMENLER İÇİN REHBER

► BEŞİKTAŞ VE REHBERLİK ARAŞTIRMA MERKEZİ ► 1/1/2013
HAZIRLAYAN : UZMAN PSK.DAN.ZELİHA UYSAL

İçindekiler

GİRİŞ	2
ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ TANIM	3
ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ EN İYİ NASIL AÇIKLANABİLİR	3
ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜNÜN NEDENLERİ	4
ÖZEL EĞİTİM AÇISINDAN ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜNDE ERKEN TANININ ÖNEMİ	4
ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜNDE ERKEN TANI VE ÖNLEM.....	4
ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜNDE TANI YÖNTEMLERİ	5
ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN BİREYLERİN AİLELERİ NELER HİSSEDER	5
ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN BİREYLER NELER HİSSEDER	6
ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜNDE SIK GÖRÜLEN BELİRTİLER.....	6
ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN BİREYLERİN AKADEMİK ALANDA YAŞADIKLARI GÜÇLÜKLER NELERDİR?	8
ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ İLE İLGİLİ YANLIŞ BİLİNENLER	10
ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN BİREYLERİN EĞİTİMLERİ.....	11
ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÖĞRENCİLER İÇİN OKULDA VE SINIF İÇERİSİNDE YAPILABİLECEKLER.....	12
ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÖĞRENCİNİN ÇALIŞMA BECERİLERİNİ GELİŞTİRMEYE YÖNELİK ÖNERİLER	14
ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN BİREYLERİN AİLELERİNE ÖNERİLER	18
ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÖĞRENCİLERİN YAZI ÖRNEKLERİ	21
KAYNAKÇA	22
ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ İLE İLGİLİ ÖNERİLEN KAYNAKLAR	23

GİRİŞ

Okul, çocuğa akademik beceriler kazandırmasının yanı sıra çocuğun kimlik ve kişilik gelişiminde, özgüven gelişiminde ve sosyalleşmesinde oldukça büyük öneme sahiptir. Okula yeni başlayan çocukların okul ortamındaki ilk deneyimleri, başarı ya da başarısızlıkları; eğitim yaşantılarının sonraki aşamalarına yön vermesi açısından oldukça önemlidir.

Her çocuğun okula başladığında görsel, işitsel, zihinsel, sosyal, duygusal ve davranışsal bir problemi yoksa eğitim alabilecek zihinsel gelişim düzeyine geldikleri düşünülür. Ancak bazı çocuklarda bu hazırlık henüz tamamlanmamıştır. Öğrenmeye yardım eden zihinsel organizasyon bazı bakımlardan yeterli değildir. Okumada, yazmada ve matematikte zorluklar yaşayabilirler. Böyle bir durumda genellikle ilk akla gelen çocuğun gelişim aşamalarıyla ilgili bir sorun olabileceğidir yani ilk önce zeka düzeylerinden kuşku duyulur. Başarısızlık ya da düşük başarı durumunda çocuk, aile ve öğretmen bu durumdan olumsuz olarak etkilenir; aileler paniğe kapılır, öğretmen öğretememenin sıkıntısını duyar ve giderek büyüyen bir sorunlar yumağıyla herkes çocuğa yüklenmeye başlar. Sonuçta bu çocuklar, farklı durumlarına ilişkin pek bir şey bilinmediği için evde ve okulda “anlaşılama” sorunu yaşarlar.

Okulda öğrenmeye ilişkin yaşanan sorunların ve ders başarısızlığının altında pek çok neden bulunmaktadır. Bu nedenler ailesel, çevresel ve kültürel etkenlere, okula ve geçmiş yaşantılara bağlı olabileceği gibi çocuğun yapısal özellikleriyle de ilgili olabilmektedir.

Öğretmenler için hazırlanan bu rehberin, sınıfında özel öğrenme güçlüğü tanısı almış öğrencisi bulunan öğretmenlerin, özel öğrenme güçlüğü ile ilgili daha fazla bilgi sahibi olmasında, öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencisini anlamasında, okul ve sınıf ortamında yapılması gerekenler konusunda ve ailelere yönelik rehberlik çalışmalarında yol gösterici olacağı inancındayız.

1. TANIM

Özel Öğrenme Güçlüğü (ÖÖG)

Özel öğrenme güçlüğü; zekası normal ya da normalin üstünde olan bireylerin, standart testlerde, yaş, zeka düzeyi ve aldığı eğitim göz önünde bulundurulduğunda, okuma, matematik ve yazılı anlatımının beklenenin önemli ölçüde altında olmasıyla tanısı konulan bir bozukluktur. Bu bozukluğun bireyin yapısıyla ilgili olduğu ve merkezi sinir sistemindeki işleyiş bozukluğuna bağlı olduğu varsayılıyor. Ayrıca kendini idare etme, sosyal algılama ve sosyal etkileşim sorunları da birlikte görülebilir.

Özel öğrenme güçlüğü, genel kapsamlı bir terim; çünkü, çok sayıda sorunu içermektedir. Okuma sorunları için disleksi (dyslexia), yazı sorunları için disgrafi (disgraphia), matematik sorunları için diskalküli (dyscalculia) terimleri kullanılıyor ve özel öğrenme güçlüğü bu sorunların tümünü içeriyor.

Disleksi (Okuma Güçlüğü): Okuma bozukluğu tanısı bir çocuğun okuma başarısı zekasından belirgin olarak yetersizse konur. Dil ve sözlü ifade anlamında güçlük çekmektedirler. İşitsel kavrama becerileri zayıftır. Sözcüklerin fonetik ayrımını yapamazlar. Okuma bozukluğu olan çocuklar sözel okumalarında birçok hatalar yaparlar. Hatalar atlamalar, eklemeler ve kelimelerin çarpıtılması ile karakterizedir. Çocuğun okuma hızı yavaş ve okuduğunu anlama zayıftır. Okuma bozukluğu olan birçok çocuk okumaktan ve yazmaktan hoşlanmaz ve kaçınır.

Disleksi, Özel Öğrenme Güçlüğü (ÖÖG)'nün bir çeşidi olmasına rağmen, yaygın olarak Özel Öğrenme Güçlüğü yerine kullanılır. Çünkü Özel Öğrenme Güçlüğü yaşayan bireylerin çoğunda okuma bozukluğu (Disleksi) görülmektedir.

Disgrafi (Yazma Güçlüğü): Bir kişinin yaşından, zeka kapasitesinden ve eğitim düzeyinden beklenenden daha düşük yazma yeteneğine sahip olma durumudur. Bakarak yazabilmelerine karşın, dikte ederek yazmada zorluk yaşarlar. Heceleme, dil bilgisi ve işaretleme hataları, kötü paragraf düzeni ve çirkin el yazısıdır. Kelime seçimleri hatalı ve uygunsuz, paragrafları düzensiz, hecelemelemleri daha zor ve sözcük dağarcığı daha dar olur.

Diskalküli (Matematik Güçlüğü): Matematik bozukluğunda dört yetenek grubunda bozuklukların olduğu belirlenmiştir. Dil yetenekleri (matematik terimlerini anlama ve yazılı problemleri matematik sembollerine çevirme), algısal yetenek (sembollerini tanıma ve anlama ve sayıları kümeleştirme yeteneği), matematik yetenekleri (toplama, çıkarma, çarpma, bölme ve temel işlemlerin sırasını izleme) ve dikkat yetenekleri (rakamları doğru yazma ve işlem sembollerini doğru gözleme).

2. ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ EN İYİ NASIL AÇIKLANABİLİR?

Herkes farklıdır. Örneğiniki kişinin boylarınınuzunluğu aynı olsabileyayakkabın numaralarını olmayabilir. Aynı şekilde herkesin beyin işleyişide aynı olmak zorunda değildir. Çünkü beyindeki sinirler arasındaki bağlantılar herkes farklıdır. Kişinin bir beceride iyiolması diğer tüm becerilerdede iyiolacağı anlamına gelmemektedir. Okuma ve yazma gibi etkinliklerde beceriler dahilidir.

Etkili ve verimli okuma-yazma için, birbirinden farklı birçok beceriye ihtiyaç duyarız. Doğrusleri çıkartabilme, sesleri ayırtebileme ve iyibirhafızabubecerilerden bazılarıdır. Verimli okuma-yazma için gerekli olan becerilerden herhangi bir tanesinin olması gerektiği seviyede olmaması, özel öğrenme güçlüğü olan bireydeki asıl sorunu oluşturmaktadır.

3. ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜNÜN NEDENLERİ

ÖÖG'nin nedenleri henüz tam olarak bilinmese de, merkezi sinir sistemindeki işleyiş bozukluğuna bağlı olduğu ve yapısal olduğu düşünülmektedir. Kişinin sinir sisteminde sinirlerin birbiriyle olan bağlantısında farklılık olduğu için beynin bilgi kodlamasında bir problem vardır. Bu nedenle kişi kodlanan bilgiyi geri çağırma problemi yaşar. Kesinlikle zeka geriliği değildir. ÖÖG tanısının konması için bireyin zeka düzeyinin normal sınırlarda ya da normalin üzerinde olması beklenmektedir.

4. ÖZEL EĞİTİM AÇISINDAN ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜNDE ERKEN TANININ ÖNEMİ

Her problemde olduğu gibi ÖÖG'de erken tanı çok önemlidir. Çünkü ÖÖG'de yaşla beraber sorunlara yönelik strateji geliştirme daha yavaş olmakta ve yaşanan problemlere dair bireyin geliştirdiği yanlış kodlamaları düzeltmek daha zor olabilmektedir. ÖÖG olan bir kişi sosyal hayatta ve okul hayatında örselenebilmekte, benlik algısında ve özgüveninde düşüş olabilmektedir. Bu olumsuz sonuçların, kişilerin hayatını daha az etkilemesi ve daha sağlıklı şekilde düzeltilebilir olması için ÖÖG'nin erken dönemde farkedilebilmesinin önemi büyüktür.

Ebeveynlerin, çocuklarındaki farklı gelişimi, akranlarına bakarak farkedebilmeleri mümkündür. Ancak birçok aile sorunu görmezden geldiğinden, bir kısmı nereden yardım alacağını bilemediğinden, bir kısmı da çocuklarındaki farklı gelişimi sorun olarak görmediğinden ya da yanlış yönlendirmeler neticesinde tanı konmakta geç kalınmaktadır. ÖÖG'nin erken tanısında ve müdahalede okul öncesi öğretmenlerinin, birinci sınıf öğretmenlerinin ve çocuk doktorlarının çok önemli rolleri vardır.

Çocuğun gelişimi ve öğrenme yeteneği açısından en kritik dönem 5-7 yaş dönemidir. Bu nedenle okul öncesi dönemdeki çocukların dikkatle izlenmesi ve gelişimsel açıdan risk taşıyan çocukların belirlenmesi gerekir. ÖÖG, çoğunlukla birçok çocuk için ilkokula başladığında ve akademik becerileri kazanmakta zorlandığında farkedilir. Ancak okul öncesi dönemde erken belirti gösteren çocukların öğrenme güçlüğü açısından değerlendirilmesi, erken tanı ve müdahale için oldukça önemlidir.

Öğretmenlerin diğer çocuklardan daha farklı öğrenme stiline sahip olan bu çocukları erken farketmesi, ÖÖG olan çocuk için özel olarak hazırlanmış bireyselleştirilmiş eğitim planını ve farklı değerlendirme stratejilerini de beraberinde getirecektir. Bütün bu çabalar ÖÖG olan birçok çocuğun erken müdahale şansı yakalamasına ve öğrenmeye yönelik olası güçlüklerinin en aza indirgenmesini sağlayacaktır.

5. ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜNDE ERKEN TANI VE ÖNLEM

Özel öğrenme güçlüğü, her dil ve her ülkedeki çocuklarda görülebilir. Farklı ülkelerdeki pek çok araştırmacı, bir çocuğun özel öğrenme güçlüğü yaşayıp yaşamayacağını 5-6 yaşlarına kadar gelişen belli becerilerinin gözlenmesiyle tahmin edilebileceğini belirtmişlerdir.

Nedir bu erken dönem belirtileri ?

* Konuşmanın gecikmesi veya konuşmada yaşanan sıkıntılar (kelimeleri doğru telaffuz edememe, kelime dağarcığının az gelişmiş olması, içe kapanıklık olarak değerlendirilen çok konuşmama)

* Kavram gelişiminde yaşanan sıkıntılar (yön kavramları, zıt kavramları, mekansal kavramları, öncelik-sonralıkla ilgili kavramları algılama ve öğrenmede sıkıntı yaşama)

* Motor gelişimde yaşanan sıkıntılar (öz-bakım becerilerinde zorlanma, el-göz koordinasyonunda zorlanma, motor faaliyetlerde yani emekleme, koşma, zıplama gibi becerilerde

zorlanma, düğme ilikleme ve ayakkabı bağcığını bağlamada zorlanma, sakarlık, çizime karşı isteksizlik, kopyalama ve boyamada zayıflık)

* Erken dönemde çocukta, yukarıdaki belirtilerden birkaçı varsa ve bunlar çocuğun sosyal hayata, sosyal çevreye uyumunu zorlaştırıyorsa bu konuda bir uzmanla görüşmek gerekebilir. Çocuğun yaşadığı sıkıntılı alanlara yönelik tespit ve bu alanlarda yapılabilecek bir programla erken önlemler alınabilir.

6.ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜNDE TANI YÖNTEMLERİ

ÖÖG olan çocuk ve gençlere tanı konulması süreci oldukça titiz, dikkatli ve uzun süren değerlendirmeleri gerektirir. Bu değerlendirme, tıbbi ve psiko-pedagojik durumun kapsamlı olarak incelenmesini içermelidir. Bu nedenle tanı koyma süreci profesyonel bir ekip çalışması gerektirir. Bu ekip, çocuk psikiyatrisi, psikolog, nörolog, kulak burun boğaz hekimi ve göz hekiminden oluşmaktadır.

ÖÖG'nin tanı ve değerlendirmesi iki yönde yapılmaktadır;

Tıbbi Değerlendirme; bireyin sağlık durumunda öğrenme yeteneğini etkileyen görme, işitme ve nörolojik açıdan bir sorun olup olmadığını belirlemek amacı ile psikiyatri, nöroloji, KBB ve göz hekimlerinin gerekli muayeneleri yapmalarını içermektedir.

Öncelikle çocuğun görme ve işitme duyuları ile ilgili bir sorunu olup olmadığı saptanmalıdır. Başarısızlığı, fiziksel bir durum ile açıklanamıyorsa özel öğrenme güçlüğü ile ilgili gerekli özel değerlendirmeler yapılmalıdır. Değerlendirmede tıbbi muayenelerden sonra anne-baba ile, çocukla ve öğretmenle görüşülür.

Psiko-pedagojik Değerlendirme; gelişim özelliklerinin, zekanın, görsel-ışitsel algının, davranışın, okuma-yazma, matematik becerilerinin değerlendirilmesini kapsar. Bu değerlendirmede öncelikle anne-baba ile ve öğretmenle görüşme, sonrasında çocukla yapılacak bireysel inceleme, gözlem, test ve ölçek uygulamaları yer almaktadır. Psiko-pedagojik değerlendirme sonuçları, çocuğun hem güçlü yanlarını hem de desteklenmesi gereken yanlarını ortaya çıkarır.

7. ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN BİREYLERİN AİLELERİ NELER HİSSEDER?

Bu çocukların aileleri doğal olarak diğer anne babalara göre farklı duygular yaşarlar. Bazıları sorunun nedenini dışarıda görür; bu nedenle çözümü de, okul, öğretmen gibi dış etmenleri değiştirmekte arar. Bazıları da suçluluk duyar, kızgınlık hisseder. Tüm bunlar, aslında sorunun varlığını kabul edememeyle ilgili tepkilerdir.

Anne-baba ve çocuk açısından en olumlu yaklaşım, anne babanın sorunun varlığını kabul ederek, çocuğa yardım yoluna geçebilmesidir. En uygun ve yeterli yardımın verilebilme şansı "Evet, benim çocuğumda öğrenme bozukluğu var." diyebilmeyi yürekten başarmayla artar.

8. ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN BİREYLER NELER HİSSEDER?

Özel öğrenme güçlüğü olan ve psikolojik destek almayan çocukların hissettikleri ise; "Hiçbir şeyi doğru yapamıyorum.", "Ben yeterince iyi değilim.", "Ben aptalım.", "Kimse beni sevmiyor.", "Benim neyim var?" sorusunu çok sık sorar. Çoğunlukla diğerlerinin beklentilerini karşılayamadığı için kendine kızgındır. Günlük yaşamında öğrenme bozukluğu nedeniyle yaşadığı güçlükler, onun yoğun stres yaşamasına ve bu stres de onun kendine ilişkin olumsuz düşünceler geliştirmesine yol açar.

Çocuk, problemi çözülemez görür, sürekli kendisini kendinden daha iyi olanlarla karşılaştırır. Sonuçta çocuk içine kapanır, pasifleşir, asileşir, saldırganlaşır ve artık okula gitmek istemez. Çünkü, ailesi ya da öğretmeni çoğunlukla onun yalnızca olumsuz yönleriyle ilgilenir; olumlu yönleriyle ilgilenen pek olmadığından kendini sevmemesine ve kabul etmemesine yol açan duygu ve düşüncelere sahip olur. Kendi dünyasını hep yanlışlardan (yanlış yazan, yanlış okuyan, yanlış hesaplayan) oluşan bir dünya olarak algılar ve sonuçta kendini "yanlış" bulur hale gelir.

Benlik algısının güçlenmesi için kendisiyle ilgili olumlu mesajlara da çok gereksinim duyar. Bu noktada özellikle anne baba ve öğretmenin çocukla etkili bir iletişim içinde olması çok önemlidir. Duyulmaya ve anlaşılmaya çok gereksinimi vardır. Gerçekte zeki olduğunu, ama öğrenmek için diğerlerine göre daha çok zaman harcaması gerektiğini ve yavaş da olsa bir gün mutlaka yapacağını bilmeye çok gereksinimi vardır.

Eğer anne babalar ve öğretmenler bu sürecin farkına zamanında varırlarsa, bu derin stres etmenleri azaltılabilir ya da önlenir. Stres etmenleri kronikleşirse, çocuğun durumu iyice zorlaşır, çünkü bu sadece öğrenmeyi değil, çocuğun zihinsel gelişiminin tümünü etkiler. Çocuğun evde ve okulda maruz kaldığı günlük stres, onun zihinsel süreçlerini (yani hafıza, konsantrasyon ve problem çözümü gibi) olumsuz yönde etkiler.

9. ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜNDE SIK GÖRÜLEN BELİRTİLER

ÖÖG, çoğunlukla çocuk ilkokula başladığında farkedilir. Bu bir hastalık değil, zihinsel süreçlere ilişkin bir farklılıktır. Bu farklılık, ÖÖG olan çocukların bazı alanlarda zorluk yaşamasına neden olabilir.

Özel öğrenme güçlüğünde okul öncesi dönemden itibaren dil, algı, kavram, motor-koordinasyon, bellek, dikkat-konsantrasyon, sıralama, organizasyon, duygusal-sosyal alanlarda güçlükler görülebilmektedir. ÖÖG olan öğrencilerde sıklıkla görülen özellikler aşağıdaki gibi sıralanabilir. Ancak bu her çocuğun aynı özellikleri taşıdığı anlamına gelmemektedir. Her çocuk, farklı sayıda ve farklı özellikler gösterebilir.

a) Zeka Düzeyi: Normal sınırlarda veya normalin üzerindedir.

b)Aktivite Düzeyi: Genellikle hiperaktiftirler; yerlerinde duramaz devamlı kıpır kıpırdırlar ya da çok yavaş hareket ederler.

c) Dikkat-Konsantrasyon Alanı: Dikkat dağınıklığı algıda bozukluğa neden olabilir ya da algı bozursa dikkat dağılıbilir. Bireyin algıladığı uyarıcıya tepki göstermesi için dikkatini ona yöneltebilmesi gerekir. Özel öğrenme güçlüğü olan bireyler sözlü yönergeleri dinlemede, izlemede zorlanır. Dikkatini bir noktaya odaklamakta güçlük çeker, dikkat süresi kısadır. Okurken, yazarken de dikkat problemi yaşar.

d) Dil Alanı: Özel öğrenme güçlüğünde hızlı verilen işitsel uyarınları işleme ve ayırt etmede sorun yaşanmaktadır. Bu durum okuma güçlüğü yaşanmasının nedenlerinden birini oluşturmaktadır. Özel öğrenme güçlüğü olan bireylerde konuşmanın gecikmesi, sözcük dağarcığının yaşa uygun olmaması dikkat çekicidir. Bu bireyler sözcük bulmada, bilinen objeleri, eylem sözcüklerini isimlendirmede, ses ya da hecelerin ardışıklığını (şeftali-feştali vb.) öğrenmede, sözcükleri doğru telaffuz (para-pala vb.) etmede, basit kafiyeli sözcükleri (taç-maç vb.) öğrenmede zorlanır. Hikâye anlatmaya veya dinlemeye ilgi duymaz. Sesler ile ses sembolleri arasındaki bağlantıları öğrenmesi yavaştır. Sözcüklerdeki benzeşen sesleri (kız-kıs, mal-nal, kar-gar vb.) algılayamaz. Kısa bir süre önce öğrendiği bir sözcüğü tanıyamaz ya da okuduğu bir sözcüğü daha sonra gördüğünde tanımakta güçlük çeker. Dili hızlı bir şekilde işleme (ne söylendiğini, ne istendiğini anlayamama gibi) sorun yaşar. Okuduğunu ve dinlediğini anlamada, düşüncelerini düzgün cümleler kurarak ve yazarak ifade etmede güçlük yaşaması nedeniyle okuma, yazma ve kompozisyon ödevlerini yapmada isteksizdir.

e) Bellek Alanı: Gelen bilgi beyinde kaydedilir, anlaşılır, yorumlanır ve daha sonra kullanılmak üzere bellekte kullanılır. Özel öğrenme güçlüğünde kısa süreli, uzun süreli ve işleyen bellek ile ilgili güçlükler yaşanır. Özel öğrenme güçlüğü olan birey; şiirleri, şarkıları, çevresindeki kişilerin isimlerini, işittiklerini, gördüklerini ve bunların sırasını, sürekli tekrarlanan işleri yapmayı hatırlamada güçlük çeker (yemekten önce elini yıkamayı unutma, günler, aylar, sayılar ve alfabenin ardışıklığını hatırlayamama gibi). Yeni öğrendiği bilgiyi hatırlamada ve sırasıyla anlatmada zorlanır. Okul araç-gereçlerini sıkça kaybeder ya da okulda unuttur.

f) Oryantasyon Sorunları: Yön bulmada güçlük çekerler. Yönleri karıştırırlar. Mesafe tahmininde zorluk yaşarlar. Sağ-sol, aşağı-yukarı, ön-arka, burada-orada gibi yön ve durum bildiren kelimeleri hatırlamakta ve öğrenmekte sorun yaşarlar. Lateralleşme belirsizdir (el, ayak, göz kullanımında sağ veya sol baskınlığının olmaması).Zamana ilişkin kavramları karıştırırlar (dün-bugün, önce-sonra gibi). Gün-ay-yıl-mevsim kavramlarını karıştırır. (“Hangi aydayız?” diye sorulduğunda “Salı”, “Hangi mevsimdeyiz?” diye sorulduğunda “Şubat” diyebilir.)

g)Motor-Koordinasyon Alanı: Özel öğrenme güçlüğünde okuma yazma gibi becerilerin yanı sıra ince motor beceriler, denge ve motor-koordinasyonla ilgili çeşitli sorunlar görülmektedir. Özel öğrenme güçlüğü olan bireyler tekrarlandıkça otomatikleşmesi öngörülen motor becerilerde sorun yaşarlar. El tercihinde gecikir (sağ ve sol eli karışık kullanmak), yap boz, küpler, lego gibi oyuncaklarla oynamada zorlanırlar. Kalem hatalı tutar, şekillerin çizimine yanlış yönden başlar, geometrik şekillerin çiziminde (modelden bakarak doğru kopya etme) güçlük yaşarlar. İnce motor becerilerin yanı sıra kaba motor becerilerde ve koordinasyonda (ritmik hareket etmek, el çırpma, merdiven inip-çıkma, sek sek oynamak, zıplama, top atma- yakalama, ip atlamak ve bisiklet sürme vb.) sorunlar yaşarlar. Bu bireylerin kazaya yatkın ve sakar (takılmak, sendelemek, düşmek, devirmek, düşürmek vb.) oluşları dikkat çekicidir.

h) Algısal Alan: Özel öğrenme güçlüğü olan bireyde eşleştirme (benzerlik, farklılık), sınıflandırma (boyut, renk ve şekillerine göre objeleri sınıflama) ve sıralama (büyükten küçüğe sıralama vb.), sözel yönergeleri karıştırma, uyarınları sınıflandırma, gruplandırma, sıralama, mekanı algılama güçlükleri ile yön karıştırma (kitabı ters tutma, ayakkabıları ters giyme) güçlükleri vardır.

Aynı anda işitilen farklı seslerden birine odaklanmada, figür-zemin ayırımını (televizyon seyredirken duyduğu telefon zili sesinin, televizyondan mı yoksa buldukları mekandan mı geldiğini ayırt edememe gibi) yapmakta güçlük yaşarlar. Dinlediği sesler arasından ön plandaki sesle, arka plandaki sesleri ayırt etmede (Ön planda yüksek sesle konuşan bir kişinin sesi ile arka planda yer alan korna, kuş, pervane, uçak vb. sesini ayırt etme gibi) zorlanırlar.

Özel öğrenme güçlüğü olan bireylerde görsel ve işitsel algı sorunları (ayrımıştırma, figür-zemin, hafıza alanlarında), dokunsal algı sorunları (dokunarak ayırıştırma ve tanımada güçlük çekme) ve kinestetik algı sorunları (dans, ip atlama gibi aktivitelerde zorlanma, mekansal algı güçlükleri, mekânda yönelme, pozisyonu algılamada zorluk çekme, yön bulmada zorlanma) görülmektedir.

i) Kavramsal Alan: Özel öğrenme güçlüğünde görsel uyarınları işleme ve ayırt etmede sorun yaşandığından ses sembolü, renk, sayı ve geometrik şekilleri öğrenme ve ayırt etme güçleşmektedir. Bu güçlüğe sahip bireyler, zaman, mekân ve yön kavramlarını öğrenmede yaşına uygun oyunları anlamada zorlanırlar. Akıl yürütme ve sorun çözümede güçlük çeker, yeni becerileri yavaş öğrenirler.

i) Sosyal Alan: Özel öğrenme güçlüğü olan birey arkadaş edinmede güçlük yaşayabilir. Arkadaşları tarafından kolay yönlendirilebilir. Jest ve mimikleri anlamada güçlük yaşadığından (kızgınlık ifadesini anlayamamak vb.) iletişimde, duygularının kontrolünde zorlanır, aşırı tepki gösterebilir, düşünmeden harekete geçebilir. Değişikliklere zor uyum sağlar. Duygulanımları sık değişir, benlik saygısı düşüktür ve kendisine güveni azdır. Öğrenmeyle ilgili çok sayıda travmatik yaşantıları vardır.

j) Akademik Alan: Okul başarısı, yaşlarına ve zekasına oranla düşüktür. Özel öğrenme güçlüğü olan bireyler öğrenme için gerekli olan bilişsel strateji geliştirebilme güçlüğü yaşayabilirler. Akademik alanlarda yetersizlikleri vardır. Ancak bu bireyler tüm belirtileri taşımayabilir ve/veya bu belirtileri farklı yoğunlukta gösterebilirler.

Özel öğrenme güçlüğü olan bireylerin akademik becerileri aynı yaş ve zeka seviyesindeki akranlarından daha düşük bir düzeyde olmasına rağmen güçlü, yetenekli oldukları alanlar da bulunmaktadır. Bu bireyler meraklı ve çevrelerine karşı ilgili olabilir, ilgi duydukları alanlarda daha kolay kavrayabilirler. Sözcükler yerine resimlerle düşünebilirler. Sezgisel yolla problem çözme becerileri ve hayal güçleri gelişmiş olabilir. Yaratıcıdır. Pratik çözüm yolları bulabilirler. Bir matematik sorusunu kağıt kalem kullanmadan zihinden çözebilirler. Bir makineyi kılavuzu okuyup çalıştırmak yerine bir bakışta anlayıp çalıştırabilir ve icatlar yapabilirler.

10. ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN BİREYLERİN AKADEMİK ALANDA YAŞADIKLARI GÜÇLÜKLER NELERDİR?

Okumadaki hata türleri;

* Harf-ses uyumu gelişmemiştir. Bazı harflerin seslerini öğrenemez, harfin sesi ile şeklini birleştirmekte zorlanırlar.

* Harf atlama, harf ekleme, harf karıştırma; okurken sık sık harfleri karıştırırlar (**dağ** yerine **bağ**, **sal** yerine **şal** vb.).

* Hece atlama, hece ekleme, heceleri tersten okuma (**top** yerine **pot** vb.) görülür.

* Okurken kelime atlar, kelimelerin sonunu okumaz.

* Kelimeleri hecelerken ya da harflerine ayırırken zorlanır.

* Söylenen harfleri veya kelimeleri yanlış anlayabilirler. (s yerine **ş**, **can** yerine **çan** gibi).

Benzer kelimeleri birbirine karıştırırlar. (**incir** yerine **zincir**, **en** yerine **nevb**)

- * Okurken satır atlar.
- * Sözcüğü tahmin ederek okur ya da kısaltır.
- * Okuma, hız ve nitelik açısından yaşlılarıyla aynı seviyede değildir.
- * Sesli okuma sırasında vurgulamayı inişli, çıkışlı bir ses tonuyla yaparlar ve noktalama işaretlerini göremezler.
- * Sınıf düzeyinde bir parçayı okuduğunda anlamakta zorlanır, başkasının okuduğunu daha iyi anlarlar.

Yazmadaki hata türleri;

- * Yaşlılarına oranla el yazısı okunaksız ve çirkindir. Sınıf düzeyine göre yazı yazması yavaştır, yazı yazarken çok zaman harcarlar.
- * Tahtadaki yazıyı defterine aktarırken ya da okunanı defterine yazarken zorlanır.
- * Sayfayı yanlış ve düzensiz kullanırlar, iki çizgi arasına yazamazlar.
- * Yazı yazarken harf atlama, harf ekleme ve harf karıştırma görülür. Örn;(b-d, m-n, i-i, d-t, ğ-g, g-y gibi.)
- * Yazarken hece atlama, hece ekleme, heceyi karıştırarak yazma görülür.
- * Kelimeleri çok yer kaplayacak şekilde aralıklı yazarlar ya da kelimeler arasında hiç boşluk bırakmadan birleşik yazarlar.
- * Kelimeyi iki-üç parçaya bölerek yazar. Örn; “kalem, yapa bil mektedir” gibi.
- * Aynadan görüntü olarak nitelenen yazı biçimi görülür. Örn; “ve” yerine “ev” yazmak gibi.
- * Sınıf düzeyine göre yazılı imla ve noktalama hataları yapar, büyük-küçük harfi doğru kullanmama ve hece bölme hataları yapar.
- * Aşırı düzensiz olabilirler (defter ve kitapları kırıktır, defter kenarları kıvrılmıştır).

Matematikteki hata türleri,

- * Sayı kavramını anlamakta zorlanır. Sayılar arasındaki büyüklük küçüklük ilişkisini kavrayamaz.
- * Çok basamaklı sayıları okumakta ve yazmakta zorlanır.
- * Ritmik saymada zorlanır.
- * Sınıf düzeyine göre çarpım tablosunu ezberlemekte zorlanır.
- * Kesirli ifadeleri anlamakta zorlanır.
- * Bazı aritmetik sembolleri öğrenmekte zorlanır, karıştırır. (+) yerine (X) kullanmak gibi.
- * Dört işlemi yaparken yavaştır, parmak sayar, işlem hataları yapar.
- * Problemi çözüme götürecek işleme karar vermekte zorlanır. Birden fazla işlem gerektiren problemleri çözemezler.
- * Saat kavramını algılama ve saatin rakamlarını dairenin içine yerleştirmekte zorlanır.

Çalışma alışkanlığı;

- * Ev ödevlerini almaz ya da eksik alır.
- * Ev ödevlerini yaparken yavaş ve verimsizdir.
- * Ders çalışırken sık sık ara verir, çabuk sıkılır, ders çalışmayı sevmez.
- * Ev ödevlerini yaparken birilerinin yardımına ihtiyaç duyar, kendi başına çalışma alışkanlığı gelişmemiştir.
- * Öğrenme stratejileri eksiktir. Öğrenilecek konuyu organize etmekte zorlanır.

Organize olma becerisi:

- * Odası, çantası, eşyaları ve giysileri dağınıktır.
- * Defter ve kitaplarını kötü kullanır, kırıştırır, yırtar.
- * Yazı yazarken sayfayı düzenli kullanamaz, gereksiz satır atlar, boşluk bırakır, sayfanın belirli kısmını kullanamaz.
- * Defter, kalem gibi çeşitli eşyalarını sürekli kaybeder.
- * Zamanını ayarlamakta güçlük çeker, bir işi yaparken ne kadar zaman harcadığını tahmin edemez.
- * Üzerine aldığı bir işi düzenlemekte zorluk çeker, nereden ve nasıl başlayacağını bilemez ve işi bitirmekte güçlük çeker.

Sırava koyma becerisi:

- * Dinlediği, okuduğu bir öyküyü anlatması istendiğinde öykünün başını sonunu karıştırır.
- * Haftanın günlerini, ayları, mevsimleri doğru saysa bile aradan sorulduğunda yanıtlamakta zorluk çeker ya da yanlış yanıtlar. Örn; “Cumadan önce hangi gün gelir?, Marttan sonra hangi ay gelir?, Haftanın dördüncü günü hangisidir?” gibi.
- * Sayı ve harfleri sırayla saymada güçlük çeker, alfabedeki harflerin sırasını karıştırır, kendisinden sırayla söylenmesi istenen sayıların yerlerini karıştırır. Örn; “3856” dendiğinde o “8356” diyebilir.
- * Bir gününü anlatması istendiğinde öncelik-sonralık ilişkisini doğru şekilde kurmakta sorun yaşayabilirler.
- * Belirli bir sıra içinde yapılması gereken işlerin sırasını karıştırabilir.

11.ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ İLE İLGİLİ YANLIŞ BİLİNENLER

ÖÖG ilgili yanlış kanılar da mevcuttur. Ayna yazısı adı verilen yazıyı tersten yazma, harf ya da kelimelerin yerini değiştirme durumunun yalnızca ÖÖG olan bireylerde görüldüğü görüşü bunlardan bazılarıdır. Oysa yazmayı yeni öğrenen her çocukta ayna yazısı yazma durumu ortaya çıkabiliyor. Ayna yazısı, yazmayla ilgili acemilik döneminin olağan görüntülerinden biridir. Ancak acemilik döneminden sonra da sürerse, ÖÖG’den şüphelenilmesi gerekiyor.

ÖÖG’nin yaş ilerledikçe geçtiği düşüncesi de artık kabul görmüyor. Bozukluk yetişkinlikte de sürüyor. ÖÖG olan bireylerin çoğu yetişkinliklerine kadar okumayı öğrenmiş oluyorlar, ancak yavaş okuyorlar.

ÖÖG olan bireylerin ders yaparken çok çabuk sıkıldıkları en çok dile getirilen belirtilerden bir tanesidir. “Çok zeki ama dersleri çok kötü, çabuk sıkılıyor.” Bu ailelerden ve öğretmenlerden çok sık

duyduğumuz bir yorumdur. ÖÖG olan bireyin beyni, dikkat gerektiren faaliyetlerde, ÖÖG olmayan bireylerin beyninden daha fazla alanı çalıştırır. Bu nedenle, diğer bireylere göre daha çabuk yorulurlar. Yani onların sıkılma nedeni, yorulmalarıdır. Dolayısıyla dikkatleri de dağıldığı için öğrenmekte zorluk çekmekte ve sıkılmaktadırlar.

ÖÖG ilgili yanlış kanıların en önemlilerinden biri de bu bozukluğun zeka düzeyi yüksek olanlarda görülemeyeceğine ilişkindir. Oysa ÖÖG olan çocuklar zeka düzeyleri düşük olmadığı gibi özel yetenekli de olabiliyorlar. Buna en önemli kanıt, ÖÖG olduğu bilinen bilim adamları ve sanatçılar: Albert Einstein, William ButlerYeats, George Patton, Harry Belafonte, Leonardo da Vinci, AugusteRodin ve Cher gibi.

Yukarıdaki bulguların da ortaya koyduğu gibi ÖÖG bir hastalık değildir. ÖÖG olan çocuklar, toplumların ilgilenip destek vermesi gereken farklı bireylerdendir.

12. ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN BİREYLERİN EĞİTİMLERİ

Özel öğrenme güçlüğü olan bireyler dili yazılı ya da sözlü anlama ve kullanabilme için gerekli olan bilgi alma süreçlerinin birinde veya birkaçında sorun yaşarlar. Özel öğrenme güçlüğü olan bireyin dinleme, konuşma, okuma, yazma, heceleme, dikkat yoğunlaştırma, matematik, akıl yürütme, motor ve organizasyon becerilerini olumsuz etkileyen yapısal bir sorun olması nedeniyle, bu güçlüğü yaşayan bireyler örgün eğitim programlarında zeka düzeyine ve yaşlarına oranla düşük başarı göstermektedirler. Bu durum bireyin eğitimini, mesleğini, sosyal ilişkilerini, günlük aktivitelerini ve benlik saygısını olumsuz yönde etkiler. Bu nedenle özel öğrenme güçlüğü olan bireyler, özel eğitim desteğinde ihtiyaç duyan bireylerdir.

Özel öğrenme güçlüğü nedeni ile yaşanan sorunlarla baş edilebilmesi için özel eğitim ilke, yöntem ve tekniklerinin uygulanması gerekmektedir. Bu doğrultuda özel öğrenme güçlüğü olan bireylerin gelişim özellikleri ve engel dereceleri dikkate alınarak bilgiyi işleme, analitik düşünme, okuma-yazma ve matematikle ilgili temel becerilerinin geliştirilmesi amacıyla Millî Eğitim Bakanlığına bağlı faaliyet gösteren özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde bireysel/grup olarak ücretsiz özel eğitim desteği sağlanmaktadır. Ayrıntılı bilgi için Rehberlik ve Araştırma Merkezi ile irtibata geçilmelidir.

Özel öğrenme güçlüğü tanısı almış ve okul çağına gelmiş olan çocuklar (anasınıfı dahil) normal sınıflarda kaynaştırma eğitiminden yararlanmaktadırlar. Kaynaştırma uygulamaları; özel gereksinimi olan bir öğrencinin, eğitim gereksinimlerinin en iyi şekilde karşılanacağı ve normal yaşlarıyla olabildiğince fazla bir arada bulunacağı eğitim ortamına yerleştirilmesi esasına dayanmaktadır.

Kaynaştırma, her tür ve düzeyde engele sahip öğrenciler için gerekli bir uygulamadır. Tüm engel gruplarında olduğu gibi ÖÖG olan öğrencilerin eğitiminde de kaynaştırma uygulamalarının önemli bir yeri vardır. İyi planlanmış ve gerekleri yerine getirilmiş bir kaynaştırma uygulaması ÖÖG olan öğrenciler kadar aynı sınıfa paylaştığı diğer öğrencilere ve aileleri için de önemli yararlar sağlayabilir.

13. ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÖĞRENCİLER İÇİN OKULDA VE SINIF İÇERİSİNDE YAPILABİLECEKLER

ÖÖG olan çocuklarla sınıfta özel olarak ilgilenmek hayli zor ve özveri isteyen bir çalışmadır. (Özellikle 30-40 öğrencilik bir sınıfta herkesin öğrenme biçimini hesaba katmak zordur.) Bunu başarabilen pek çok öğretmen, bu çocukların farklılığını kavrayarak, onları olduğu gibi kabul ederek ve güçlüklerinin üstesinden gelmeye yüreklendirerek, çocukların ilerideki akademik başarısını ve özgüvenini olumlu yönde etkileyecektir.

Sınıfta ve okulda, öğrencinin özelliklerine uygun değişiklikler yapılarak oluşturulan destekleyici bir çevre, öğrencinin stresini azaltarak öğrenme performansını artırır.

Bu bölümde ÖÖG olan çocukların başarılarını arttırmak için sınıf ortamında yapılabilecek düzenlemelerle ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Öğrenciye yaklaşım

- Öğrencinin sorunu ile ilgili akranlarına bilgi vermeden önce kendisi ve ailesinden izin alın.
- Özel öğrenme güçlüğü olan bireye, yaşadığı güçlüklerin zekası ile ilgili bir problem olmadığı, farklı öğrendiği, öğrenme için daha fazla zaman ayırması ve çaba göstermesi gerektiği uygun bir dille anlatılmalıdır.
- Öğretmenin, ÖÖG olan öğrencisinin belirtilerine karşı olan duyarlılığı, sınıftaki diğer öğrencilerin de davranışlarını olumlu yönde etkileyecektir. ÖÖG olan öğrenciyi akranlarının anlamasına yardım edin.
- Sınıf arkadaşlarının önünde onu eleştirmekten kaçının. Bu tutum, diğer öğrencilerin, çocuğun yanlış davranışı üzerine odaklanmalarına fırsat verir.
- Çocuğun kişiliğine yönelik eleştirilerden kaçınıp, sadece hatalı davranışlarının farkına varması sağlanmalıdır. Eleştirmek yerine yapılması beklenen davranışı yargılamadan, kararlı bir ifade ile aktarmak uygun olur. Akranlarının da bu tip değerlendirmelerde bulunmasına izin vermeyin.
- Kurallar ve beklentiler net ve açık bir şekilde oluşturulmalıdır. Kurallar oluşturulurken olumlu ifadeler kullanılmalıdır. Ayrıca kurallar sık sık hatırlatılmalıdır. Kuralların bozulması durumunda karşılaşılabilecek sonuçlar ifade edilmelidir.
- Bireylerin olumlu davranışları pekiştirilmeli, motivasyonlarını ve ilgilerini desteklemek amacıyla yaş ve düzeylerine uygun pekiştireçler verilmelidir.

Dikkatinin dağılmasını önlemek için

a) Öğrencinin yazı tahtası ve öğretmene yakın oturması sağlanmalıdır. Ön sırada oturtmak, sizi ve dersi takip açısından çocuğa kolaylık sağlayacak, dikkatinin dağılmasını önleyecek, derse aktif katılımını sağlayacaktır.

b) Yazı tahtasına yazılması gereken fazla bilgiler bölümlere ayrılarak, renkli tebeşirlerle yazılmalı ve önemli yerlerin altları çizilerek belirtilmelidir.

c) Yanında doğru kişinin oturması, çocuğun konsantre olup olmamasında önemli bir rol oynar. Uslu çocuk, hareketli çocuğu uysallaştırabilir ya da hareketli çocuk uysal bir çocuğun dikkatini dağıtabilir. Buna dikkat edilmeli.

d) İşitsel sıraya koyma becerilerinde güçlük yaşadıklarından art arda söylenen mesajları sırasıyla yerine getiremeyebilirler. Özel öğrenme güçlüğü yaşayan bireylerle çalışılırken çocuğun dikkatini arttırmak ve derse ilgisini sürdürmek için, verilen yönergeler açık ve anlaşılır biçimde olmalıdır. Örn; “şimdi matematik kitabını aç, 25.sayfadaki 6’dan 10’a kadar olan soruları yap” gibi birden fazla eylem içeren yönerge, bir seferde art arda verilmemelidir.

e) Dikkatinin dağıldığı hissedildiğinde çocukla bireysel iletişime girmek yararlı olur. Yanına gitmek, göz göze gelmek, yavaşça omzuna dokunmak, yer değişikliği veya hareket ile öğrencinin dağılan dikkatini yeniden odaklamaya çalışmak işlevsel olacaktır.

f) Okunan bir parçayı izleme sırasında oluşan satır takibinde zorlanma, satır atlama gibi problemleri gidermek için öğrencinin parmağıyla ya da kitap ayracı, kart gibi materyallerle yazı takibi yapmasını destekleyin.

Hareket İhtiyacını Giderin

a) Eğer öğrenciniz hareketli bir öğrenciyse, fiziksel hareket ihtiyacını gidermek için öğrenciye verilen fırsatlar öğrencinin aşırı hareketliliğini azaltarak dikkatinin dağılmasını da önleyecektir. Örn; tahtayı silmek, ders sırasında kullanılan materyalleri toplamak, kalem açmak vs...)

b) Hareketli öğrenciler için, sınıf içinde farklı yerlerde iki ayrı oturma düzeni belirleyin. Hareket ihtiyacı olunca birinden diğerine geçmesine izin verin.

c) Öğrencinin aşırı hareketliliğine bağlı olarak gerçekleşen ellerin ve ayakların kıpır kıpır olması durumunu diğer öğrencileri rahatsız etmediği sürece görmezden gelin(Parmakları ile sıraya hafifçe vurma, sıranın üstünde kağıt parçaları ile oynama, küçük objelerle oynama, karalama yapma, ayaklarını sallama gibi...)

Derse katılımı

a) Bu çocuklar, öğrenme stratejileri oluşturmakta ve problem çözme becerileri geliştirmekte zorluk çekerler. Öğrenciye etkili öğrenme stratejilerini ve bu stratejilerin derslerde kullanımını öğretin.

b) Özel öğrenme güçlüğü olan bireyler için öğrenimleri sırasında belirlenen hedeflere ulaşmaları ve başarı duygusunu yaşamaları önemlidir. Etkinlikler, eğitim araç ve gereçleri bireyin gelişim özelliğine ve ilgisine uygun olarak kolaydan zora, resimden yazıya doğru hazırlanmalıdır. Etkinliklere başlarken bireyin dikkatini toplamaya yönelik giriş yapılmalıdır.

c) Çoğu öğrenci utandıkları için soru sormaz. Soru sormak ve tekrarlamak için kendilerini rahat hissetmelerini sağlayın. Bilgiyi veya yönergeyi tekrar ettiğinizde sakın ve güven veren bir sesle konuşun.

d) Sınıfta o derste anlatılacak, öğrenilecek konular hakkında bilgi verilmeli ve dersin sonunda öğrenilen konuların özeti yapılarak, öğrencinin konuları kısa süreli hafızadan, uzun süreli hafızaya aktarmasına olanak verilmelidir.

e) Öğrencinin sessiz olarak-sesliye göre- daha iyi okuyup okumadığını belirleyin. Öğrenci sınıfta yüksek sesle okumaya teşvik edilmemeli veya öğrencinin kendi seçeceği bir okuma parçasını evde çalıştıktan sonra okuması sağlanmalıdır.

f) Öğrenciden okuyamayacağı kadar zor bir konu veya kitap okunması istenmemelidir.

g) Konuları bölüm ve alt bölüm başlıklarına ayırarak öğrencinin dikkatini çekin. Başlık, ana fikri ve materyalin nasıl organize edileceğini öğretin.

h) Yeniden okuma aşaması sırasında kolaylık sağlaması için, konunun önemli yerlerinin altının çizilmesine ya da not edilmesine destek verin.

ı) Öğrencinin kim, ne zaman, nerede, nasıl ve niçin detaylarına odaklanmasını ve bu anahtar kelimelerle düşüncelerini organize etmesini sağlayın.

i) Bilgiler arasında ilişki kurmayı sağlayın. Konuların kendinden önce ve sonra gelen konularla ilişkisini kurun.

j) Öğrencilerin matematik problemlerindeki çözüm yollarını sözel olarak ifade etmeleri veya problemleri zihinden çözmeleri teşvik edilmelidir.

Ödevler

a) Derste anlatılan konuların, yapılan çalışmaların öğrenciye yazılı olarak verilmesine dikkat edilmeli, sözlü ifadelerle yetinilmemelidir.

b) Ödev verildiği zaman öğrencinin ödevini defterine doğru bir şekilde aktarıp aktarmadığı kontrol edilmelidir.

c) Ödevleri sıkıcı ve monoton olmaktan çıkarıp, canlı ve ilgi çekici bir görevle birleştirmek önemlidir. Ayrıca verilen ödevlere belli bir zaman sınırı konmalıdır.

d) Ödevleri başarabileceği ölçüler içinde verebilir, böylece zorlamanın etkisini azaltarak, adım adım kolaydan zora geçişi sağlayabilirsiniz. Başarmasını sağlayacak ödevler ile öğrencinin başarı duygusunu yaşaması sağlanabilir.

e) Öğrencinize ve ailesine akşam yemeğinden önce ev ödevini tamamlamasını önerin.

Başarının değerlendirilmesi

a) Bilgiyi kazanıp kazanmadığını sınavanın en iyi yolu, daha iyi öğrendiği yöntemden faydalanmaktır. ÖÖG olan çocukların bazıları işiterek, bazıları görerek daha kolay öğrenmektedirler. Başarıları değerlendirilirken, mümkün olduğunca sınavları, çoktan seçmeli hazırlamaya ya da sözlü sınavlarla değerlendirme yapmaya özen gösterin.

b) Sınavlarda ÖÖG olan çocuklara daha uzun süre verilmelidir. Ya da onlara verilen metinler mümkün olduğunca kısa tutulmalıdır.

c) Öğrencileri sınav sırasında yönergeleri doğru okuması için uyarın ve yönergeye ait anahtar kelimelerin altını çizin ya da fosforlu kalemlerle üstünü çizin.

14. ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÖĞRENCİNİN ÇALIŞMA BECERİLERİNİ GELİŞTİRMEYE YÖNELİK ÖNERİLER

Kalabalık sınıf ortamında ÖÖG olan öğrenciler hem öğrenmekte hem de öğrendiklerini ortaya koyabilmekte ciddi sıkıntılar yaşamaktadır. Bu çocukların öğrenme konusundaki dezavantajlarını artıran neden yetersiz öğrenme becerilerine sahip olmaları değildir. Farklı öğrenme stillerine sahip olmalarına rağmen sınıftaki herkesle aynı şekilde öğrenmek zorunda kalmalarıdır. ÖÖG olan bireylerin, bilişsel yeterliliklerine ya da öğrenme stillerine uyan yöntemler bulunduğu başarı şanslarının arttığı görülmektedir.

Bu bölümde, ÖÖG olan bireyler için okulda öğretmenlerin kullanabileceği ve öğrencilerin bireysel çalışmalarında kullanabilecekleri etkili ve yararlı olduğu kanıtlanmış teknikler vurgulanacaktır.

a) Bazı insanlarda sessizlikte, bazılarıysa arkaplandaki sesle çalışmaktan hoşlanırlar. ÖÖG olan bireylerin için arkaplan müziği genellikle yararlıdır, çünkü dikkat dağıtıcı sesler maskelerve sağı beyin aktivitesini destekler. Sözsüz müzikler daha avantajlı olmaktadır.

b) Orta şiddette bir parlaklığın olduğu aydınlatma öneriliyor olsa da, gerçekte uygun bir aydınlık kişiden kişiyedeğişmektedir. Bazı insanların güçlü bir işığı rahatsız edici bulabilir, ancak zayıf bir ışıkta diğerlerini uyutabilir. Flüoresan ışığı titremeleri olduğundan dikkat dağıtıcı olabilir ve baş ağrılarına neden olabilir. Genellikle ÖÖG olan bireyler parlaklığın daha az olduğu aydınlatmalarda daha iyi öğrenebilirler.

c) Çoğunlukla ÖÖG olan bireyler, yanlarında birisi olduğunda daha kolay öğrenebilmektedirler. Akran bir öğrenci, öğretmeni ya da aile üyelerinden biriyle öğrenmek, aktif bir şekilde konuşununa ealınması önemlidir.

d) ÖÖG olan bireyler bir konuyu bir defada anlayamadıkları için, genellikle öğrenmede ısrarcı değildirler.

Önce bütün selgılayıp, daha sonra ayrıntılarla uğraştıklarından dolayı daha fazla zaman ihtiyaç duyarlar.

e) **Organizasyon ve Zaman Yönetimi:** Organize olmak herkes için çok önemlidir. İhtiyaç duyulan öğrenme materyallerine kolayca ulaşmak hem zaman kaybettirmez hem de öğrencinin dikkatinin dağılmasını önler. Özel öğrenme güçlüğünde organize olamama bireyin akademik alandaki başarısını ve günlük yaşamını olumsuz olarak etkilemektedir. Organize olma becerilerinin kazandırılması için planlama aşamasında; bireyin yapacağı faaliyetleri, faaliyetlerin süresini ve başlama zamanını belirleme, yaptığı plana uyma, planı değerlendirme, başladığı bir çalışmayı (ödev, oyun, proje vb.) tamamlama, düzenli ve eksiksiz not alma (ödevlerini, anlatılanları, alışveriş listesi, telefon numaraları vb.), bağımsız olarak çalışma, zamanı etkin kullanma çalışmaları yaptırılmalıdır.

- **Raftaki kitaplar:** Kitapları kullandıktan sonra bir tarafa bırakmak onların tekrar tekrar kullanılmaya gerek kalmayacağını anlamalarına yararlıdır. Aynı zamanda onların tekrar gözden geçirmek istenildiğinde kolaylıkla bulabilmesini sağlar.

- **Gözleri olankalem kutusu:** Birçok insan, özel bölümleri çeren kalemlikleri tercih eder çünkü kalem traş, silgi, kalem ve matematik malzemelerinin yerini belirler ve diğer göz boşluğuna yer vermez. Kaybolduğunda kolayca farkedilir.

- **Düzenli masaüstü:** Eğer kişisel bir bilgisayarınız varsa her şeyi masaüstüne kaydedebilirsiniz. Fakat hızlı bir şekilde darımadığını olacaktır. En başta klasör açmakla başlamak en iyisidir. Her klasöre uygun bir isim verilmesi istenen dosyanın kolay bulunmasını sağlar.

f) Öğrenme Materyallerinin Düzenlenmesi:

ÖÖG olan bireyler için öğrenme materyallerinin onların öğrenme tarzlarına göre düzenlenmesi oldukça önemlidir. Aşağıda öğrencinin kullanacağı kağıtlar, yazı biçimi, yazı tipi, yazı boyutu, yazı rengi ve bilgisayar kullanımına yönelik yapılabilecek düzenlemelere ilişkin önerilere yer verilmiştir.

* Kağıtlar:

ÖÖG olan bireylerin çoğudoğru okumalarına engel olması nedeniyle beyaz renkli kağıtlarla ilgili sıkıntı yaşarlar. Kağıtları beyazlatmak için kullanılan organik kimyasallar kağıdın çok güzel görünmesini sağlayabilir. Ancak ÖÖG olan bireylerin pek çoğunun okumasında problemler yaratır.

Öğrenciye verilecek materyalde renkli kağıtlar kullanın. ÖÖG olan bireylerin çoğu beyaz yerine krem ya da açık mavi gibi arkaplandaki renkleri tercih ederler. O

yüzdenrenkliği dağınık olmayı

tercih edebilirsiniz. Pek çok kitap beyaz kağıda basılmıştır. Kitabın önemli bölümlerini renkliği dağınık fotokopiye kılabilir.

* Yazı Biçimi

Bir metninde kolay okunabilmesini sağlamak için sadece yazı biçimini değiştirmek bile yeterli olabilir. Değişiklikler deneyin, örneğin Times New Roman, Comic Sans MS vb. hangisinin çocuğunuz için uygun olduğunu bulun.

Times New Roman – Genellikle kitaplarda kullanılan yazı türüdür.

Arial – Bilgisayar için en uygun gözünü yazı türü, çünkü ekranda fazla dağınık.

Comic Sans MS – ÖÖG olan bireylerin çoğunun yazı tipini de kolay okudukları bilinmektedir.

* Yazı Boyutu

Fotokopi makinalarında büyütmeyi yapmak çözümlerden biri olabilir. Bilgisayarda hazırlanmış metinler için yazı tip boyutunu değiştirmek çok daha kolaydır.

* Yazı Rengi

Yazılarda

arka plan rengi oldukça önemlidir. Ancak arka plan rengi ile yazı tip rengi arasındaki kontrast da önemli bir faktördür. Bazı renk kombinasyonları çoğu insan için okunması imkansız gözükse de ÖÖG olan bireyler tarafından kolay okunabilmektedir. Örneğin çoğu insan, kırmızı arka plan üzerine mavimsi yazıyı okuması güç bulabilir, ancak bazı ÖÖG olan bireyler renk kombinasyonunu diğerlerine göre çok daha fazla tercih etmektedirler.

* Bilgisayar Kullanımı

Web sayfalarını görüntülemek için kullanılan yazı tipi türünü, boyutunu olduğu gibi ön plan ve arka plan renklerini de değiştirebilirsiniz. Sayfalardaki bağlantılar için de renk seçebilirsiniz.

Web sitesinin yazı tiplerini seçmek için:

- Masaüstünde Internet Explorer'ı açın.
- **Araçlar** düğmesine ve **Internet Seçenekleri**'ne tıklayın.
- **Genel** sekmesine ve sonra **Görünüm**'ün altında, **Yazı Tipleri**'ne tıklayın.
- Kullanmak istediğiniz yazı tiplerini seçin, **Tamam**'ı ve ardından yeniden **Tamam**'ı tıklayın.

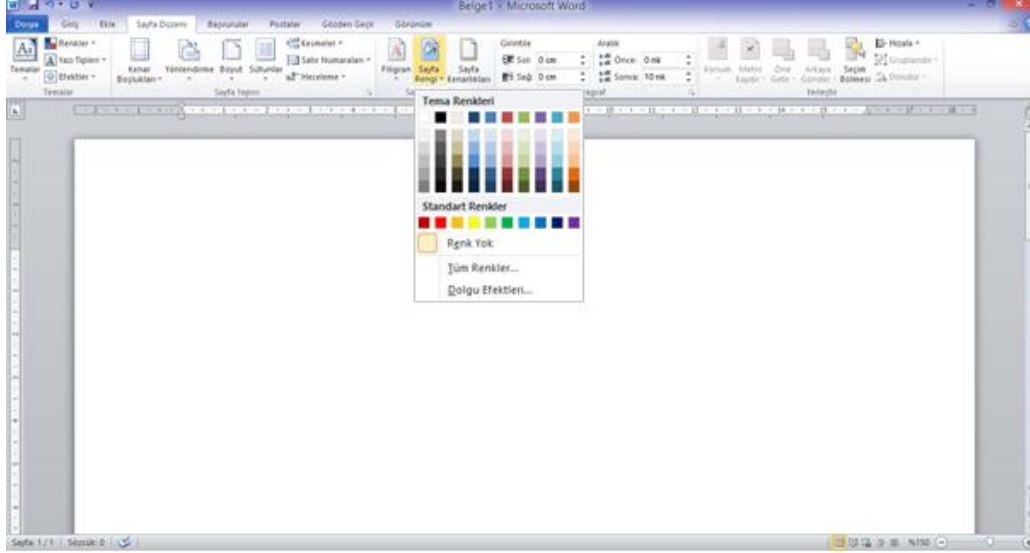
Web sitesinin renklerini değiştirmek için:

- Masaüstünde Internet Explorer'ı açın.
- **Araçlar** düğmesine ve **Internet Seçenekleri**'ne tıklayın.
- **Genel** sekmesine ve sonra **Görünüm**'ün altında **Renkler**'e tıklayın.
- **Windows renklerini kullan** onay kutusunu temizleyin.
- Değiştirmek istediğiniz her renk için renk kutusuna dokununuz veya tıklayın, yeni bir renk seçin ve sonra **Tamam**'a tıklayın. **Tamam**'a ve sonra tekrar **Tamam**'a tıklayın.

** Bu seçeneklerle, çoğu web sitesinin renk ve görünümünü öğrencinin tercihleri doğrultusunda değiştirebilirsiniz.

Word dosyası sayfa rengini değiştirmek için:

Bir Word dosyası açıkken “Sayfa Düzeni” sekmesine gelip “Sayfa Rengi” seçeneğine tıkladığında sayfa istenilen renkte değiştirilebilir.

15.ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN BİREYLERİN AİLELERİNE ÖNERİLER

Ailelerin çocuklarına bilgi ve beceri öğretebilmeleri, ortaya çıkabilecek sorunlarla baş etmeleri, anne-baba-çocuk ilişkisini olumlu yönde geliştirebilmeleri, objektif değerlendirme yoluyla çocuğun potansiyelini ve sınırlılıklarını anlamaları için aile eğitimi önem kazanmaktadır. Ailelerin çocuklarının gelişimindeki sorumluluklarını yerine getirmeleri ve verilen eğitime yardımcı olmaları eğitimde hedeflenen davranışların kazandırılmasında oldukça gereklidir.

Özel öğrenme güçlüğü olan bireyin okul, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde verilen eğitiminin ev ortamında da devam etmesi, eğitimde süreklilik ilkesi açısından gereklidir. Öğrenilen kavramların ve kazandırılan becerilerin genellenebilmesi için okul, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi ve aile tutumları arasında tutarlılık olmalıdır. Aileye yapılacak rehberlik çalışmaları planlanırken aşağıdaki hususlar dikkate alınmalıdır:

1) Aileye özel öğrenme güçlüğünün tanımı, özellikleri, bu bireylerde öğrenmenin nasıl gerçekleştiği ve öğrenmelerini etkileyen süreçler basit bir dille anlatılmalıdır. Özellikle bu durumun bireyin zekası ile ilgili bir problemten kaynaklanmadığı, öğrencinin öğrenmek için biraz daha fazla zaman ve çabaya ihtiyaç duyduğu belirtilmelidir.

2) Ailenin çocuğunu anlaması, güçlüklerini kabul etmesi, beklentilerini çocuğunun özelliklerine göre düzenlemesi ve eğitim sürecine katılımlarının sağlanması çok önemlidir. Bu şekilde anne ve babalar hem kaygılanmaz hem de çocuklarına nasıl yardımcı olabilecekleri konusunda bilgi, beceri ve deneyim kazanmış olurlar.

3) Bireyin öğrenme sürecinde aile desteği çok önemlidir. Bu nedenle günlük yaşamda yapılacak bazı etkinliklerin bireyin temel kavramları anlamasına yardımcı olacağını bunun da okuldaki öğrenmesini kolaylaştıracağını aileye anlatmak ve model olarak göstermek gerekir.

4)Bireyin çalışmasının sonucunda aldığı notlardan çok gösterdiği çabanın ödüllendirilmesi ve ilerleme hızına sabır gösterilmesi gerektiği de ailelere mutlaka anlatılmalıdır.

5)Bireyin güçlü olduğu alanların belirlenmesi ve bunlarla ilgili okul dışında da etkinlikler yapılması için aileye rehberlik edilmelidir.

6)Ailelere yönerge verirken aynı zamanda göz teması kurarak dikkat çekmeleri, kullanacakları yönergelerin kısa ve net olmasına özen göstermeleri konusunda bilgi verilmelidir.

7)Çocuğa organizasyon becerisi kazandırmak için ev ortamının, çalışma, yemek vb. zamanların düzenli olması gerektiği aileye nedenleri ile açıklanmalı gerekirse bununla ilgili takip çizelgeleri hazırlanmalıdır. Ayrıca ailedeki davranış kuralları birlikte belirlenmeli, kurallara uyulmadığında oluşabilecek sonuçlar konuşulmalı, yaptırımlar bireyin yaşına uygun, yerinde ve tutarlı olmalıdır.

Anne Babalara;

1) ÖÖG hakkında bilgi sahibi olmaya çalışın. Çocuğunuzun kardeşlerine, öğretmenine ve çevrenize bu konu hakkında bilgi verin.

2) Çocuğunuzun öğretmeni ile işbirliği içinde olun.

3) ÖÖG ve beraberinde gelişebilecek sorunlarla tek başına başetmeye çalışmak sizi yoracaktır. Bu nedenle özel eğitim desteği aldırın. Öğrenme güçlüğüne eşlik eden başka problemleri varsa bunun için mutlaka önlem alın.

4) Çocuğunuz Özel Öğrenme Güçlüğü tanısı aldıysa bunun bireyin yapısıyla ilgili olduğu ve merkezi sinir sistemindeki işleyiş bozukluğuna bağlı olduğunu bilin.

5) Özel öğrenme güçlüğü, tembellik ya da zeka geriliği değildir. Çoğu zaman bu güçlüğü Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu da eşlik etse de DEHB, ayrı bir sorundur.

6) ÖÖG olan çocukların zekaları normal ya da normalin üzerindedir. Bu nedenle bazı derslerde başarısız olurken bazı derslerde de sınıfın çok çok altında performans sergileyebilirler.

7) ÖÖG olan çocukların bir kısmı, matematikte, bazıları ise okuma yazmada zorlanabilirler. Örneğin, henüz harfleri bile öğrenememişken matematikte oldukça iyi performans sergileyebilirler. Ya da okuma yazma öğrendiği halde hala sayıları ayırt etmekte güçlük çekebilirler.

8) ÖÖG olan çocukların çoğu durumlarının farkında olup bunun neden kaynaklandığını bilememektedirler. Bunun için kendilerini kötü hissetmekte ve özgüvenleri düşmektedir. Çocuğunuzun özgüven ve motivasyon sahibi olmasını sağlayın. Çocuğunuzda mutlaka takdir edebileceğiniz bir özellik vardır. Bunu bulmaya çalışın ve bunu çocuğunuzun motive etmede kullanın.

9) ÖÖG olan her çocuğun güçlük yaşadığı alanlar farklıdır. Çocuğun güçlü yanları ve desteğe ihtiyaç duyduğu alanlar belirlenip buna göre öğretim teknikleri ile desteklenmesi gereklidir.

10) Kendi başına yapabileceklerini, onun yerine siz yapmayın. Aşırı koruyucu olmayın. Çocuğunuzun diğer çocuklarla aynı yeteneklere sahip, ancak biraz daha fazla zamana, tolerans ve anlayışa ihtiyacı olduğunu unutmayın.

11) Öğrenme güçlüğü olan çocuklar, yaşadıkları başarısızlıklardan dolayı, genellikle öğrenmeye pek hevesli olmazlar. Bu çoğunlukla okuma-yazma içeren ödevlerle uğraşmaktan kaynaklanır. Anne-babalar, her gün sıkıntı yaşamak yerine programlı çalışmalarla daha iyi sonuçlara ulaşabilirler.

Çocuğunuza Evde Nasıl Yardımcı Olabilirsiniz?

a) Çocuğunuzun günlük ödevlerini yaptırırken ders çalışma ortamının iyi konsantre olabileceği, sessiz ve düzenli bir ortam olmasına dikkat edin. Dikkati dağıldığında, kısa molalar vererek tekrar çalışma masasına dönün. Sıkıldığında ve sık sık mola vermek istediğinde ona yardımcı olun, ancak onun yerine ödevleri siz yapmayın.

b) ÖÖG olan çocuk için okumaktan zevk almak zordur. Evde yapılacak düzenli egzersizlerle çocuğunuza yardımcı olabilirsiniz. ÖRNEK:

Kelimeleri, seslere ayırmak;okuma yazma bilmeyen bir çocuk, kelimelerin farklı seslerden oluştuğunu bilmez. Örneğin, “kedi” kelimesinin ‘k’ – ‘e’ – ‘d’ – ‘i’ seslerinden oluştuğunu bilmez. Kelimeleri seslerine bölme şöyle bir egzersizle öğrenilebilir:

Bunları Sorun:

- “KÖPEK” kelimesi hangi sesle başlar?
- “KAZ” kelimesiyle hangisi kafiyelidir? “SAZ” mı, “SÖZ” mü?
- “BEZ” ve “YAZ” kelimelerini oluşturan sesler hangileridir?
- Hangi kelimedede “B-E-Z” ve “Y-A-Z” sesleri vardır?
- Okumayı öğrenmeye başladığında da harfleri isimleri ile değil sesleri ile ifade edin.

c) Eğer çocuk okurken yanlış okursa sinirlenmeyin, kızmayın ve cezalandırmayın. Çocuk okurken hata yapmanın normal olduğunu bilmeli, yanlış okuduğunda bunu farketmesini sağlayın, yanlışlarını düzeltmesi için yardım edin. Yanlış okuduğunda “dikkat” deyin yanlış okuduğu kelimeyi gösterin. Çocuğun yanlış okuduğu kelimeyi hecelerine ve seslerine ayırarak doğrusunu okuması için uğraşın. Hala okuyamıyorsa, o zaman doğrusunu siz söyleyin.

d) Çocuğunuzun, onu mazur gördüğünüzü bilmesi ve üzerinde baskı hissetmemesi önemlidir. Bu yüzden her yanlış okuduğu kelime üzerinde de durmamak gerekir. Aksi halde o sıkılmaya başlayacak ve motivasyonu düşecektir.

e) Okuyacağı kitabı ona seçtirirseniz okumaya daha istekli olur. Kitabın konusunu ve resimlerini sevmesi önemlidir. Bütün bir cümlenin aynı satırda olması faydalıdır.

f) Evde sesli ve sessiz okuma alıştırmaları yapın. Okuma alışkanlığını geliştirmek için, evde herkesin katıldığı okuma saatleri düzenleyin. Dikkat becerilerini geliştirmek için, yine evde herkesin katıldığı kelime türetme oyunu, isim-şehir-hayvan, scrabble ve adam asmaca gibi oyunlar oynanabilir.

g) Yazı yazmak da ÖÖG olan çocuklar için stresli ve zordur. Bu yüzden, alıştırma yapmak için ayrılan süre gereğinden fazla olmamalıdır.

h) Yazma konusunda; kelimeleri yüksek sesle okuyup hecelerine ayırın. Metinleri dikte edip yanlış yazdıklarını birkaç kez daha yazdırarak düzeltmesini sağlayın. Öncelikle kısa kelimeler üzerinde çalışın.

ı) Çocuğunuza evde ders çalıştırma konusunda yaşadığınız güçlükler ilişkinizi yıpratmaya başladıysa günlük ödevleri yaptırma konusunda özel ders aldirmayı deneyin.

16.ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN BİREYLERİN YAZI ÖRNEKLERİ

DEAR people,
 my name is Taufiq,
 I'm dyslexic but I'm
 handsome too btw,
 I'm born this way...

Twelve boys were waiting in
 line at a party to play a game.
 As a function of a lion hungry on the wall
 before them.

the e z e be z e
 S b i d r K l i n d u r J d e
 W o l d a z b a t d a n J a t
 t h e f e n a n d W o s t
 t h e e b i d r a u t
 t h e J a m J a g
 z u n g i d u g o p J d e
 t e n a n d J a g
 g z b z b i d r c i m d u r
 t h e W o l d e z b a t

ABCDEF
 GHIJKL
 MNOPQR
 STUVWX
 YZ

Know my ABC best
 time not your zing with

There were many rules in the house that
 daddy lived in one of the dig ones was
 that no one was allowed to play with the
 computer or printer unless mommy or
 daddy said it was all right.
 Daddy loved to use the printer because
 mommy would make up pictures for him
 on the computer he would then print them
 off and color them.
 One day when mommy was busy with
 something else daddy decided that he
 wanted to make some pretty pictures
 with the printer he knew that he wasn't
 supposed to touch it without permission
 but he just couldn't wait

Fun trees Paçacıs
 I wuld Pla in My doll Haou-S
 m I wuld See 1 000000 or
 Anmlıs
 I wuld eeT Paçacıs

ASnc: MNo.

AS Aon PNe AonPe PNoe,
 ASAO NoA PNeN ANoPe.

ANSo - NAOO P&NP.

PSon - NAOPE enPA NooO

SOAA ooen PNOA.

SOMA peNP ONAN Noeeg

A.
 $100 + 100 = 200$
 $10 + 13 = 16$
 $6 + 5 = 8$
 $2 + 3 = 5$

B.
 26×25
 $5 \times 6 = 65$
 $4 \times 2 = 8$
 $6 + 5 = 11$
 $3 + 36$

C.

$$\begin{array}{r} 234 \\ 432 \\ 112 \\ \hline 470 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 424 \\ 104 \\ 709 \\ 1250 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 410 \\ 309 \\ 203 \\ 406 \\ \hline 1428 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 26 \\ 234 \\ 104 \\ \hline 264 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 304 \\ 208 \\ 192 \\ 040 \\ \hline 912 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 912 \\ 912 \\ \hline 1824 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 912 \\ 912 \\ \hline 1824 \end{array}$$

KAYNAKLAR

- 1) Korkmazlar, Ü. (1993). Özel Öğrenme Bozukluğu. Taç Ofset, İstanbul.
- 2) Korkmazlar, Ü. (1992). 6-11 yaş ilkököl çocuklarında özel öğrenme bozukluğu ve tanı yöntemleri. Yayımlanmamış doktora tezi. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi, İstanbul.
- 3) Sarıpınar, E.G.(2006). Özgül öğrenme güçlüğünde akademik beceriler ve duyuşal motor işlevleri değerlendirme testlerinin kullanılabilirliği. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- 4) Demir, B.(2005). Okulöncesi ve ilköğretim birinci sınıfa devam eden öğrencilerde özel öğrenme güçlüğüne belirlenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- 5) Erden, G. (2008) Özgül öğrenme güçlüğü ve ayırıcı tanı. 2. *Psikoloji Lisansüstü Öğrencileri Kongresi, Ilgaz.*
- 6) Erden, G. (2000) Özgül Öğrenme Güçlüğü Eğitsel Tedavisi, Klinik Çalışma Programı. A.Aysev(Ed).Dikkat Eksikliği, Hiperaktivite Bozukluğu ve Özgül Öğrenme Güçlüğü. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.165–172.
- 7) Erden, G. (2000) Özgül Öğrenme Güçlüğü Olan Çocuklara Yönelik Girişimler-Okulda Yapılabilecekler. A.Aysev(Ed). Dikkat Eksikliği, Hiperaktivite Bozukluğu ve Özgül Öğrenme Güçlüğü. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi. 192-95.
- 8) Coşkun, L, Erden, G. (2005) Özgül Öğrenme Güçlüğü. (*Yol Gösterici Broşür*)
- 9) Kurdoğlu, F., Erden, G., ve Aysev, A. (1999) Özgül Öğrenme Güçlüğü, *Öğretmenler için El Kitabı*, Novartis. Ankara.
- 10) Posch, M.H. ve Claes, R. (2007). Disleksi; anne babalar için rehber.
- 11) Smythe, I. DESSDYS. Özel Öğrenme Güçlüğü Problemi Yaşayanlar İçin Çalışma Becerilerini Geliştirme Rehberi
- 12) Plain Talk About Children With Learning Disabilities, National Institute of Mental Health
- 13) Shaywitz, S. "Dyslexia", Scientific American, Aralık 1996.
- 14) Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, Özel Öğrenme Güçlüğü Destek Eğitim Programı Kitapçığı (2008). MEB, Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü.

ÖÖG İLE İLGİLİ ÖNERİLEN KAYNAKLAR

- 1) Posch, M.H. ve Claes, R. (2007). Disleksi; anne babalar için rehber.
- 2) Smythe, I. DESSDYS. Özel Öğrenme Güçlüğü Problemi Yaşayanlar İçin Çalışma Becerilerini Geliştirme Rehberi
- 3) Kurdoğlu, F., Erden, G., ve Aysev, A. (1999) Özgöl Öğrenme Güçlüğü, *Öğretmenler için El Kitabı*, Novartis. Ankara.
- 4) Erden, G. (2000) Özgöl Öğrenme Güçlüğü Olan Çocuklara Yönelik Girişimler-Okulda Yapılabilecekler. A.Aysev(Ed). Dikkat Eksikliği, Hiperaktivite Bozukluğu ve Özgöl Öğrenme Güçlüğü. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi. 192-95.
- 5) Korkmazlar, Ü. (1993). Özel Öğrenme Bozukluğu. Taç Ofset, İstanbul.